

Asia: VN/24194/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi rikoslain 17 ja 20 luvun muuttamisesta (väkivaltakuvauksen ja lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapitoa koskevat kriminalisoinnit)

Lausunnonantajan lausunto

Väkivaltakuvauksen hallussapito

Lastensuojelun Liitto pitää kannatettavana, että CAM- eli Child Abuse -materiaalia koskevaa sääntelyä tiukennetaan, sillä lapsella on oikeus tulla suojelluksi kaikelta väkivallalta, kaikissa toimintaympäristöissä. Ehdotuksessa olevat säännökset tuovat tärkeää suojaa lapsille.

LSKL kannattaa ehdotuksessa sitä, että sillä pyritään varmistamaan lapsen oikeutta suojeluun väkivallan, pahoinpitelyn, laiminlyönnin ja hyväksikäytön muodoilta (LOS 19, 32–36 ja 38 artikla). Huolenaiheena kuitenkin on käsitteen ‘raaka väkivalta’ epätarkkuus ja se, ettei käsitettä ole tarkemmin avattu sellaisen väkivaltakuvauksen osalta, mikä kohdistuu lapseen.

Lastensuojelun Keskusliitto kannattaa esitysluonnoksen ehdotusta väkivaltakuvauksen hallussapidon kriminalisoinnista. Esityksen mukaan verkossa levitetään kuva- ja videotallenteita, joissa esitetään lapsiin kohdistuvaa raakaa väkivaltaa. KRP:n mukaan lasten pahoinpitelykuvauksia tuotetaan ja levitetään kansainvälisesti jatkuvasti enemmän ja niitä käytetään myös seksuaalisiin tarkoituksiin. Esityksen mukaan säännöksen tarkoituksena on suojata lasten häiriötöntä kehitystä ja lasten oikeuksia, yleistä järjestystä ja turvallisuutta sekä toissijaisesti henkeä ja terveyttä ja eläinten hyvinvointia.

Esityksessä todetaan, että KRP:n tietojen mukaan toistaiseksi ei ole havaittu tai tunnistettu tekoälyn tai muun teknologian avulla luotua kuvamateriaalia, joka muistuttaisi erehdyttävästi todellista tilannetta kuvaavaa valokuvaa tai videota. Kuitenkin ehdotuksen mukaan kuvan ja kuvatallenteen käsite myös kattaisi sellaiset kokonaan tai osittain teknisesti valmistetut kuvaukset, joista ei voida varmuudella todeta, kuvaavatko ne todellista väkivaltatilannetta vai onko väkivaltakuvaus luotu teknologian avulla ilman ihmiseen tai eläimeen tosiasiaassa kohdistettua väkivaltaa. Teknologian kehitys huomioiden LSKL pitää kannatettavana, että käsite sisältäisi esityksessä ehdotetusti myös kokonaan tai osittain teknisesti valmistetut kuvaukset.

Törkeä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapito

Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta verkossa on yksi aikamme vakavimmista ongelmista. Sillä on merkittävät seuraukset niin yksilöille kuin yhteiskunnille. Seksuaaliväkivalta ja sitä todistavan materiaalin levittäminen tai pelko materiaalin leviämisestä voivat aiheuttaa lapselle vakavia psyykkisiä seurauksia niin rikoksen tekohetkellä, kuin myöhemmin lapsuudessa ja koko loppuelämän ajan.

LSKL kannattaa ehdotusta, että raakaa väkivaltaa esittävän kuvamateriaalin hallussapito säädettäisiin rangaistavaksi ja lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidolle säädettäisiin törkeä tekemuoto.

Ehdotuksen mukaan lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidosta säädettäisiin törkeä tekemuoto lisäämällä rikoslain 20 lukuun uusi 21 a §. Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidon ankaroittamisperusteet vastaisivat asiallisesti törkeän lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämisen ankaroittamisperusteita (lapsen erityisen nuori ikä, lapseen kohdistuva vakava väkivalta ja erityisen nöyryyttävä kohtelu, rikoksen suunnitelmallisuus ja teon tekeminen osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa).

LSKL kannattaa ehdotuksessa sitä, että muutoksilla pyritään siihen, että rikoksista tuomittavat rangaistukset vastaavat nykyistä paremmin rikosten moitittavuutta ja vakavuutta. Lastensuojelun Keskusliitto on myös jo aiemmin lausunut (2020), että se, että tavoitteena tekojen rangaistavuudessa on kiinnittää huomiota yhä enemmän tekojen vaarallisuuteen lapsen kehitykselle, on erittäin kannatettavaa. LSKL pitää ankaroittamisperusteita kannatettavana.

Lastensuojelun Keskusliitto kuitenkin huomauttaa seksuaalirikosten ennaltaehkäisyn merkityksestä. LSKL on vuonna 2018 lausunut, että lasten kannalta keskeisintä on se, että seksuaalista väkivaltaa pystytään ehkäisemään ennalta. Tutkimuksista tiedetään, että rangaistustaso ei yksinään vaikuta seksuaalirikosten määrään. Rangaistusjärjestelmän ulkopuolella tulee panostaa seksuaalirikoksia ennaltaehkäiseviin palveluihin (niin pedofiilisiä taipumuksia omaavien henkilöiden hoitoon kuin yleiseen seksuaalikasvatukseen). Teknologian kehittyminen (esim. virtuaalivarallisuuden lisääntynyt yleisyys ja lisääntyneet sähköisen viestinnän päästä päähän salaukset) muodostaa lisähaasteita verkossa tapahtuvan lasten seksuaalisen hyväksikäytön havaitsemiselle ja selvittämiselle. Ammattilaisten mahdollisuuksia ennaltaehkäistä väkivaltaa on tuettava. Tätä varten on myös varmistettava riittävät resurssit.

Muut huomiot

-

Kuokkanen Julia
Lastensuojelun Keskusliitto